

Zhrnutie obsahu videa „Formy demencie“

Nasledujú 2 klipy s každodennými problémami, ktoré sa často vyskytujú pri demencii.

Situácia klip č. 1:

Pani Christine (83) žije doma. V tejto epizóde je pani Christine často zmätená. Jej dcéra Hannelore často pozýva svoju matku na večeru a varí pre ňu. Hoci sa typické príznaky demencie prejavujú stále znova a znova, dcéra si to nechce pripustiť.

Obsah klipu č. 1:

Pani Hannelore varí a nervózne pozerá na hodiny. Jej matka by tam už mala byť. Zavolá matke a pýta sa jej, kde je. „Doma“, odpovedá pokojne, akoby to bolo niečo úplne normálne. Dcéra jej odpovedá, že mala byť už o 12.00 hod. u nej. Teraz je 12.15. Matka hovorí, že bola u dcéry, ale tá nebola doma. Hannelore hovorí, že stojí doma pri sporáku a varí. Nie je možné, že by matka bola u nej. Matka však trvá na tom, že u nej bola.

Analýza klipu č. 1:

Pani Hannelore je v strese, potrebuje sa nutne vrátiť do práce. Mama zrejme zabudla na stretnutie alebo prišla v nesprávnom čase. Zjavne si to vôbec nevedomuje.

Občasná zmätenosť je typickým príznakom demencie. Žiaľ, príbuzní ju často „podceňujú“. Prípadnú chorobu si často vôbec nechcú pripustiť.

Situácia klip č. 2 časť 1:

Pán Fritz (86) žije doma. Pani Hannelore je opatrovatelka. V tejto epizóde je pán Fritz veľmi často zmätený.

Obsah klipu č. 2 časť 1:

Pani Hannelore hovorí, že práve ide naložiť umývačku riadu, a pán Fritz jej pri tom chce pomôcť. Vstane a nesie šálku do kuchyne. Tam zbadá otvorenú mikrovlnnú rúru a vloží do nej šálku. „Ale pán Fritz!“ povie láskavo pani Hannelore. „To predsa nepatrí tam. Patrí to do umývačky riadu... ukážem vám...“ a vyberie šálku z mikrovlnnej rúry a vloží ju do umývačky riadu.

Analýza klipu č. 2 časť 1:

Pán Fritz povedal, že chce pomôcť. Hoci mu pani Hannelore veľmi láskavo povie, že šálka nepatrí do mikrovlnnej rúry, jej výrok a tón hlasu jasne poukazujú na jeho deficit, na jeho omyl. Myslela to s ním dobre a chcela mu ukázať, kam šálka patrí. Ale „dobre mienené“ je často pravým opakom „dobrého“! Pretože mu bolo opäť raz vyčítané, že urobil niečo zle. A pritom chcel len pomôcť! Pravdepodobne sa to už ani nikdy nenaučí. Možno by to raz urobil správne a inokedy nesprávne - ale asi nikdy sa to už **NENAUČÍ** tak, aby to v budúcnosti vždy robil správne.

Obsah klipu č. 2 časť 2:

Pán Fritz opäť vloží šálku do mikrovlnnej rúry. Tentoraz sa však pani Hannelore zameria na to, čo bolo PREŇHO dôležité, a to jeho chuť pomáhať! Povie mu, že je od neho veľmi milé, že jej chce pomôcť pri upratovaní. A vidí, že ho to teší.

Analýza klipu č. 2 časť 2:

Keď sa pani Hannelore poďakuje pánovi Fritzovi za pomoc, ten sa **usmeje**. A práve tento úsmev a táto radosť je to, čo je **najdôležitejšie** pri opatrovateľskej starostlivosti - a nie to, čo je „správne“ a čo „nesprávne“.

Neskôr môže vybrať šálku z mikrovlnnej rúry a dať ju **do umývačky riadu** tak, aby to pán Fritz **NEVIDEL**.

Zamyslenie:

Teraz sa budeme zaoberať otázkou, čo je to **demencia** a aké sú jej **najdôležitejšie formy** - ale bez toho, aby sme zachádzali do prílišných podrobností. Existuje množstvo teórií o demencii, z ktorých niektoré si dokonca navzájom protirečia. Niektoré tvrdia, že ide o „normálny“ prejav staroby, iné sa takmer všetko snažia zdôvodniť vplyvmi prostredia (napr. stravou, pohybom, vzdelaním). Určite sú to kritériá, ktoré znižujú riziko, ale v klasickej náuke je demencia chápaná ako ochorenie, konkrétne duševná porucha, ktoré **NIE** je „normálnym“ dôsledkom staroby.

Demencia:

Má progresívny priebeh, dochádza pri nej k narušeniu myslenia a pamäte, ako prvé nastupuje najmä zhoršenie krátkodobej pamäte a orientácie. Toto ochorenie čoraz viac ovplyvňuje emocionálne a sociálne prežívanie a narúša každodenný život (napr. osobnú hygienu, stravovanie, obliekanie, starostlivosť o domácnosť atď.). Znižuje sa schopnosť zdravého úsudku a schopnosť vyjadrovať sa (napr. človek často nevie nájsť správne slová). Ak to trvá dlhšie ako 6 mesiacov, ide o demenciu.

Príčiny demencie:

Poruchy krvného obehu (napr. mozgové infarkty), úrazy, nádory, poruchy metabolizmu (napr. hladina cukru v krvi), lieky alebo ich vzájomné pôsobenie, nedostatočný príjem tekutín, alkohol, degenerácia (napr. Alzheimerova choroba) atď.

Výskyt:

Postihuje len malý počet osôb vo veku do 70 rokov, menej ako 10 % populácie 80-ročných a so stúpajúcim vekom sa jej pravdepodobnosť čoraz viac zvyšuje. V skupine 95-ročných je podiel osôb trpiacich demenciou už takmer 50 %.

4 typy stavov zmätenosti:

Zmätenosť v súvislosti s miestom: Najprv sa človek nevie dobre orientovať v neznámom prostredí (napr. reštaurácia - toaleta), neskôr často stráca orientáciu dokonca aj vo vlastnom dome...

Zmätenosť v súvislosti s časom: Ktorý deň v týždni je dnes? Ktorý mesiac? Ktorý rok? Je leto alebo jar? Človek stráca pojem o čase, zamieňa si deň s nocou, nevie, koľko má rokov...

Zmätenosť vo vzťahu k osobám:

Spočiatku človek nespoznáva vzdialených príbuzných, priateľov, susedov, neskôr často nepozná ani vlastných súrodencov alebo deti a nakoniec už nepozná ani svojho manžela/manželku...

Zmätenosť vo vzťahu k situácii:

Človek má problémy so správnou interpretáciou určitých situácií. Napr. lekár povie, aby sa vyzliekol do pol pása, a on nechápe, čo ten cudzí človek od neho chce a prečo ho o niečo také žiada! Alebo počas zubného ošetrovania. Často si môže nesprávne vysvetliť aj úkony starostlivosti zo strany opatrovateľky. Nedokáže správne vyhodnotiť oslavy Vianoc alebo narodeninové oslavy (prečo je tam toľko ľudí? Čo chcú? Atd.).

MMST/MMSE:

Mini Mental State Test (alebo Examination)

Dotazník, pomocou ktorého lekár zisťuje, ktoré kognitívne funkcie sú ešte prítomné:

30 - 27 bodov žiadna demencia

26 - 20 bodov mierna demencia

19 - 10 bodov stredne ťažká demencia

Menej ťažká demencia

Strata schopnosti vykonávania každodenných aktivít (v závislosti od výsledného skóre MMSE)

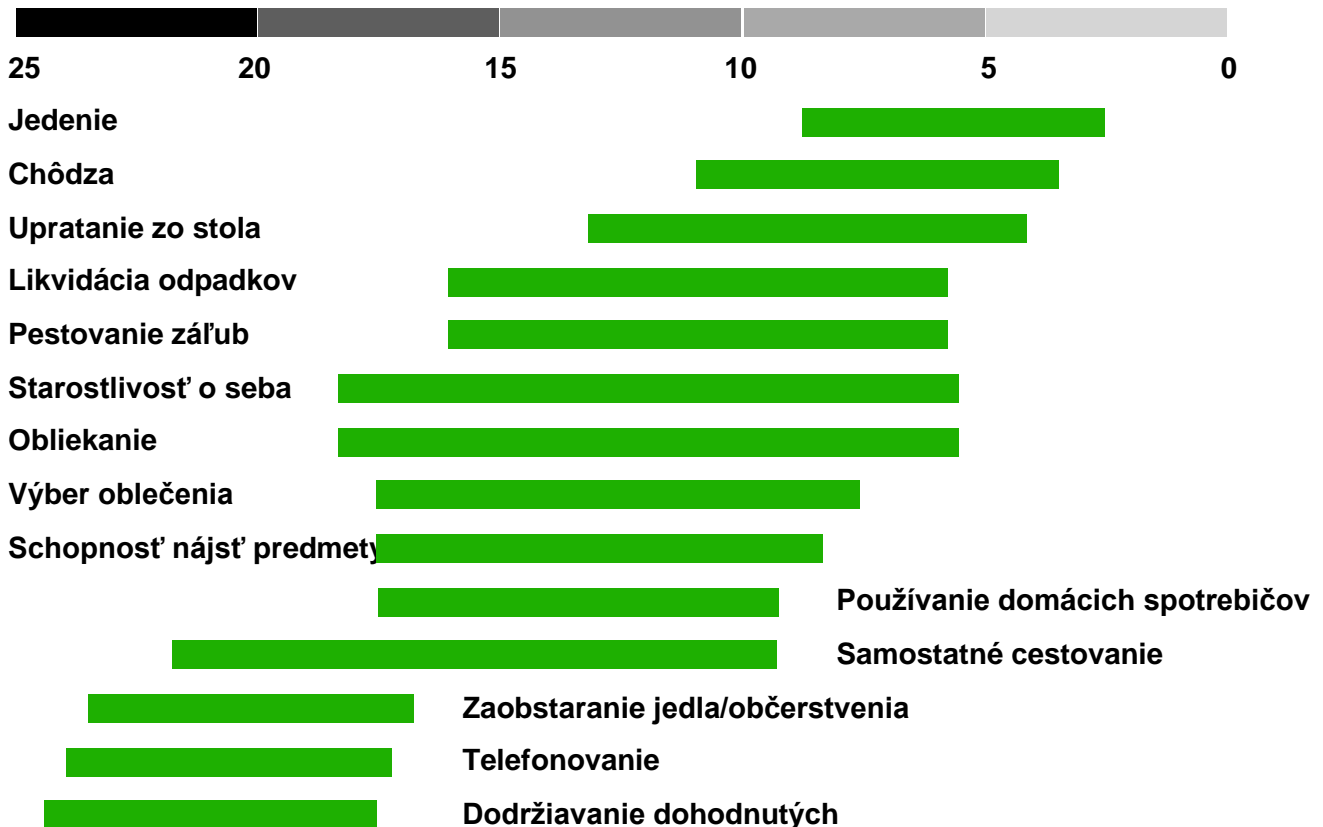
Kedy dochádza k strate schopností pri demencii Alzheimerovho typu
(Ide len o hrubú orientáciu)

Zdroj: prevzaté podľa textu: Dr. Samuel Pfeifer - Unterricht Bethesda (Vyučovanie Bethesda)

Jednotlivé pruhy ukazujú, **pri akom skóre MMSE sa zvyčajne stráca určitá každodenná zručnosť** (v rámci počtu bodov, ktoré zahŕňa daný pruh)

Napr. pomerne skoro sa stráca schopnosť **dodržiavania termínov** (t. j. v období, keď človek ešte dosahuje skóre približne 17 - 24 bodov). Schopnosť **upratať zo stola** zostáva zvyčajne zachovaná oveľa dlhšie. Pravdepodobne sa však stráca v období, keď je skóre ešte približne 5 - 13 bodov. Niektorí ľudia ju strácajú už pri skóre 12 alebo 13 bodov, iní dokážu upratať zo stola ešte pri dosiahnutom skóre 5 alebo 6 bodov, ale neskôr je to už veľmi nepravdepodobné.

Skóre MMSE

Hlavné typy demencie:

Demencia Alzheimerovho typu

Vaskulárna demencia

Zmiešané formy

Frontotemporálna demencia alebo demencia pri Pickovej chorobe

Demencia s Lewyho telieskami

a ostatné, napr. demencia pri Parkinsonovej chorobe, Korsakovov syndróm atď.

Demencia Alzheimerovho typu:

Najčastejšia forma (cca 60 - 70 % všetkých demencií)

Pozvoľný nástup, začína hlboko v mozgu, jednou z prvých postihnutých častí je hipokampus,

zvýšené ukladanie molekúl určitých bielkovín

(amyloidné plaky alebo beta-amyloidné peptidy)

Tau proteíny

Príznaky: Zhoršenie krátkodobej pamäte a orientácie;

neskôr aj dlhodobej pamäte a zhoršenie fyzického stavu.

Pozrite si aj naše video „Štádiá Alzheimerovej choroby“

Vaskulárna demencia:

Prísun krvi je narušený alebo prerušený

Mozgové infarkty, (mŕtvica)

Často sa vyskytuje ako zmiešaná forma s demenciou Alzheimerovho typu

Typické príznaky závisia od toho, ktoré oblasti mozgu sú postihnuté.

Frontotemporálna demencia (d. pri Pickovej chorobe)

Človek porušuje spoločenské normy správania sa, často sa zanedbáva, stráca empatiu a citlivosť voči iným, stráca zábrany, môže sa uňho prejavovať sexuálna dezinhibícia, záchvatové prejedanie sa, tendencia vkladania predmetov do úst atď.

Demencia s Lewyho telieskami

Značné výkyvy výkonnosti a koncentrácie, detailné halucinácie (človek napr. počuje hlasy, ktoré hovoria niečo konkrétne, vidí ľudí, zvieratá, veci, ktoré tam nie sú, alebo príznaky Parkinsonovej choroby (napr. zmeny nálad, apatia, úzkosť...))

Ponaučenia:

Opatrovateľ by mal **poznať diagnózu**, ako aj **skóre MMSE**, ktoré vyšlo na základe testov. To mu umožní prispôbiť sa schopnostiam, ktoré sú u opatrovanej osoby ešte prítomné (napr. pomoc pri domácich prácach, cvičenie či hry). Vyhne sa tak kladeniu neprimeraných požiadaviek na opatrovanú osobu či jej frustrácii.

Pracujte s grafikou.

Prečítajte si niečo o danom type demencie (knihy, internet atď.)

Odporúčaná literatúra:

Vicky de Klerk-Rubin: Mit dementen Menschen richtig umgehen (Validation für Angehörige) - Ako správne zaobchádzať s ľuďmi s demenciou (validácia pre príbuzných)

Pozrite si aj naše video „Tréning...“

Pozrite si aj naše video „Spolupráca“

Pozrite si aj naše video „Štádiá Alzheimerovej choroby“

Pozrite si aj naše video „Psychosociálna intervencia“